

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 25.1.2006
KOM(2006) 30 galutinis
1 DALIS

KOMISIJOS KOMUNIKATAS PAVASARIO EUROPOS VADOVŲ TARYBAI

METAS JUDĖTI SPARČIAU

Naujoji partnerystė vystymosi ir užimtumo labui

METAS JUDĖTI SPARČIAU: NAUJOJI PARTNERYSTĖ VYSTYMO SI IR UŽIMTUMO LABUI

Pernai Europos Sąjungoje įvyko esminis pokytis – vystymosi ir užimtumo politikai suteiktas naujas postūmis. 2005 m. dar vieningiau pripažinta, kad bendriems uždaviniams spręsti reikalingos bendros pastangos. Atnaujinta Lisabonos strategija parodė, kad Europos vystymosi ir užimtumo strategija ne tik gali, bet ir privalo būti daugiau nei jos dalių suma. Susitikę Hemptono Rūmuose (Hampton Court) Europos vadovai aiškiai pareiškė, kad Europa yra nepakeičiama ieškant pasaulinių problemų sprendimo. Visuotinai paremta Europos Komisijos atlikta būsimųjų uždavinių analizė ir ambicinga jų sprendimo sistema. Visi sutiko, kad išsiplėtusios Europos potencialo negalima laikyti savaime suprantamu dalyku – kad šis potencialas būtų tinkamai panaudotas ir užtikrintas tvarus vystymasis ateityje, būtina veikti.

Šis sutarimas atspindėjo ir valstybių narių parengtose nacionalinėse reformų programose. Jos teikia vilčių, kad naujojo požiūrio diegimas bus sėkmingas. Tereikia labiau pasistengti ir pradėti įgyvendinti nacionalines programas.

Kokie veiksmai skubiausi? Reikia plėsti mokslinius tyrimus ir taikomąją veiklą – jie turi būti veiksmingesni ir geriau derinami. Turime dirbti kartu Europos mastu, kad moksliniai tyrimai virstų naujomis prekėmis ir paslaugomis, o pastarieji padarytų įtaką vystymuisi ir užimtumui. Kad mūsų įmonės, visų pirma mažosios ir vidutinės, galėtų sėkmingai konkuruoti pasaulinėse rinkose, kur vis didėja konkurencija, jos turi semtis stiprybės iš visos Europos vidaus rinkos. Tokios rinkos, kurioje nėra kliūčių ir biurokratijos, kurioje galioja nuspėjamos taisyklės ir kurioje gali klestėti dinamiškos įmonės.

Mums reikia daugiau dirbančių žmonių, kurie, senėjant gyventojams, uždirbtų pensijas ir finansuotų sveikatos priežiūros sistemą. Reikia propaguoti teigiamą požiūrį į darbą visą gyvenimą. Reikia padėti jaunimui pradėti darbo karjerą. Tėvams reikia nebrangių vaikų priežiūros paslaugų ir deramos darbo bei asmeninio gyvenimo pusiausvyros. Negalima leisti, kad žmonės iškristų iš darbo rinkos, nesulaukę šešiasdešimties.

Pastaruoju metu visai buvo primenama apie energijos reikšmę ūkiui. Jos švaistyti negalime. Turime kuo daugiau jos gauti iš atsinaujinančiųjų, nedaršųjų šaltinių. Ir reikia užtikrinti tiekimo saugumą prieinama kaina. Čia taip pat padės konkurencija. Tačiau Europa privalo kalbėti vienu balsu siekdama užtikrinti tiekimą užsienio.

Taigi mes žinome, ko siekiame, ir žinome, kaip tai padaryti. O dabar sudėtingoji dalis: gerus ketinimus paversti veiksmais. Reforma privalo būti svarbiausias kiekvienos šalies ir visos Europos ekonominės politikos pagrindas. Būtina, kad valstybių narių ir ES priemonės galingam vystymosi ir užimtumo mechanizmui kurti papildytų vienos kitas. Tai yra bendra mūsų atsakomybė, ir darbas nebus atliktas tol, kol kiekvienas darbuotojas, kiekviena įmonė, kiekvienas vartotojas nepajus reformos teikiamų pranašumų.

Pirmieji strategijos įgyvendinimo metai mums suteikė pagrįstą vilčių, kad ekonominės reformos pažanga įsibėgėja ir Europa keičiasi. Jeigu padvigubinsime savo pastangas ir laikysime reformą savo pagrindiniu uždaviniu, Lisabonos strategija bus esminis pokytis, užtikrinantis vystymąsi ir užimtumą Europoje. Tai priklauso nuo visų mūsų.

Metas judėti sparčiau.

José-Manuel Durão Barroso

SANTRAUKA

Prasidėjo naujas Lisabonos strategijos etapas. Pernai buvo atnaujinta Lisabonos strategija ir įvyko esminis pokytis. Dabar svarbu siekti rezultatų. Valstybės narės pateikė nacionalines reformų programas ir pateikdamos išsamius veiklos įsipareigojimus prisiėmė naują atsakomybę. Bendrijos Lisabonos strategijoje nurodoma, ką reikia padaryti ES lygiu papildant nacionalinius, regioninius ir vietinės reikšmės veiksmus.

Nacionalinės reformų programos yra geras pagrindas reformų darbotvarkei įgyvendinti. Suteikti pirmenybę vystymuisi ir užimtumui yra būtinybė, o dėl pagrindinių uždavinių nuomonės nesiskiria. Įsibėgėjo ir ES masto veiksmai, o kai bus galutinai parengti 2007–2013 m. išlaidų planai, jiems bus suteiktas naujas postūmis. Tad priemonių yra; nacionalinės programos nesulėtino tempo; dabar reikia politinės valios, kad vystymosi ir užimtumo įsipareigojimai virstų veiksmais. Metas judėti sparčiau.

Nacionalines programas reikia įgyvendinti remiantis realiu nacionaliniu sutarimu. Tai neatsitiks per vieną naktį. Savo piliečiams privalome aiškinti, kodėl vystymosi ir užimtumo strategija yra kelias į ilgalaikę gerovę ir socialinį teisingumą.

Programas reikia sustiprinti, kad reforma apimtų visas pagrindines vystymosi ir užimtumo politikos sritis visose valstybėse narėse. Kaip parodė Europos vadovų susitikimas Hemptono rūmuose, yra svarbių sričių, kur Europa galėtų daug nuveikti, o drąsių sprendimų įgyvendinimas reformai suteiktų naują impulsą:

- Ryžtingos investicijos į mokslinius tyrimus ir naujoves realizuos Europos potencialą tiekti pirkeėjams reikalingas prekes ir paslaugas. Tam reikia daugiau valstybinių investicijų, dabartines išlaidas reikia nukreipti į mokslinius tyrimus ir naujoves, ir labiau derinti valstybių narių veiksmus. Lygiai taip pat svarbu sudaryti tinkamas sąlygas, kad atliekamų mokslinių tyrimų rezultatas būtų naujovės ir spartus augimas: aukštos kokybės mokslinių tyrimų rezultatai neturi būti švaistomi, sudarant nereikalingas kliūtis naudoti prekybai ar surišant rankas universitetams.
- Išlaisvinti Europos verslo potencialą – vadinasi, sukurti tokį verslo klimatą, kuris skatintų steigti ir plėsti įmones. Europa privalo pasitikėti verslininkais ir sudaryti sąlygas jiems sėkmingai veikti – t. y. panaikinti kliūtis naujoms įmonėms steigti. Vyriausybės privalo būti pasirengusios padėti įmonėms kiekvienu jų veiklos etapu, mažinti biurokratinių kliūčių, kad MVĮ galėtų būti steigiamos savo šalyje ir užsienyje, ir imtis veiksmų, kad joms būtų paprasčiau gauti reikalingą finansavimą.
- Gyventojai senėja, todėl Europos visuomenė turi stengtis, kad kuo daugiau žmonių galėtų dirbti, dirbtų ilgiau ir kad dirbdamas žmogus kuo geriau išnaudotų savo gabumus. Todėl užimtumo politika turi padėti žmonėms rasti darbą bet kuriame profesinės karjeros etape ir panaikinti kliūtis visiems norintiems dirbti. Žmonėms reikalingi konkretūs įgūdžiai konkrečiu metu, jiems reikia pagalbos įvykus pokyčiams ir ieškant naujų galimybių, jie turi atitikti darbo reikalavimus visą likusį gyvenimą.
- Saugus ir prieinamas energijos tiekimas yra esminė augimo sąlyga. Tačiau energija yra išsenkanti išteklų rūšis, todėl ją reikia tausoti. Europos energijos politika reikalinga

tam, kad užtikrintų realią vidaus rinką, padidinti energijos naudojimo efektyvumą, atsinaujinančių šaltinių teikiamą naudą ir užtikrinti tiekimą ES teritorijoje ir už jos ribų.

Šalių patirtis rodo, ką galima ir ką reikia padaryti. Valstybės narės turi panaudoti šį potencialą ir labiau remtis partnerių patirtimi.

Igyvendinant nacionalines programas, atkreiptinas dėmesys ir į pagrindinius veiksmus pasiektam tempui išlaikyti.

- Komisija ragina Europos Vadovų Tarybą įsipareigoti per nustatytą laikotarpį atlikti konkrečius veiksmus šiose srityse: išlaidos moksliniams tyrimams ir švietimui, sąlygų įmonėms steigti ir verslui plėtoti supaprastinimas, pagalba bedarbiams ieškant darbo, vaikų priežiūra, integruota energetikos politika Europoje. Piliečiai, darbuotojai ir verslininkai turi jausti, kad viešosios politikos tikslas yra remti jų siekius, o ne jiems trukdyti.
- Reikia dėti daugiau pastangų, kad visose šalyse būtų pritarta programoms. ES institucijos ir valstybės narės turi užtikrinti, kad būtų parengta speciali informavimo strategija, apimanti visas šalių, regionines ir vietines suinteresuotąsias šalis. Be to, reikia numatyti konkretų vaidmenį socialiniams partneriams.

TURINYS

Metas judėti sparčiau: naujoji partnerystė vystymosi ir užimtumo labui.....	2
I dalis – Metas judėti sparčiau	6
1. Europa kelyje Dirbti išvien, kad ekonomika augtų ir būtų kuriamos darbo vietos.....	6
2. Sėkmingai įgyvendinti: Politiniai veiksmai	8
2.1. Bendrijos Lisabonos programa	8
2.2. Nacionalinės reformų programos	9
2.2.1. Įvairių politikos sričių įvertinimas	10
2.2.2. Bendrosios išvados.....	13
3. Judėti sparčiau: Keturi veiksmai, užtikrinantys augimą ir darbo vietų kūrimą.....	14
3.1. Daugiau investicijų į žinias ir naujoves	15
3.2. Išlaisvinti įmonių, ypač MVĮ, potencialą.....	17
3.3. Globalizacija, senėjanti visuomenė ir atsakomieji veiksmai.....	18
3.4. Siekti veiksmingos, integruotos ES energetikos politikos	20
4. Darbas po 2006 m. pavasario Europos Vadovų Tarybos susitikimo	22
4.1. Nacionalinių reformų programų įgyvendinimas ir kontrolė	22
4.2. Bendrijos veiksmų vykdymas	23
4.3. Sutelkti visus dalyvius bendrai darbotvarkei vykdyti	23
Priedas – Valstybių narių politikos kryptių ir priemonių, skirtų augimo ir užimtumo tikslams remti, visų pirma 3 skirsnyje nurodytose keturiose prioritetinėse srityse, pavyzdžių aiškinamasis sąrašas	24

I dalis – Metas judėti sparčiau

1. EUROPA KELYJE DIRBTI IŠVIEN, KAD EKONOMIKA AUGTŲ IR BŪTŲ KURIAMOS DARBO VIETOS

Gyvename greitai kintančiame pasaulyje, kur visa labai susiję. Todėl turime daug galimybių, bet turime išspręsti ir daug uždavinių, kad visuomenė būtų sveika ir klestėtų. Visų pirma sprendžiant pagrindinį uždavinį, t. y. skatinant vystymąsi ir kuriant darbo vietas, kiekviename viešosios politikos lygyje reikia atsižvelgti į šiuolaikines realijas, pvz., globalizaciją ir visuomenės senėjimą. Tai yra vienintelis būdas norint sėkmingai atnaujinti ekonomiką, apsaugoti Europos vertybes ir propaguoti jas namie ir svetur. Susigrąžinti piliečių pasitikėjimą mūsų gebėjimu patenkinti jų lūkesčius galima tik pateikus rezultatus.

2005 m. kovo mėn. pavasario Europos Vadovų Taryboje ES vadovai **vystymosi ir užimtumo** klausimus atkėlė į Europos politinių prioritetų sąrašo pradžią. **Atnaujinta Lisabonos strategija** buvo naujas įsipareigojimas sutelkus visas jėgas dirbti pagal teigiamų reformų darbotvarkę. Jį lėmė suvokimas, kad sėkmė priklauso nuo visapusiškos strategijos, kad būtų panaudojami visi įmanomi svertai ir paliečiamas kiekvienas visų Europos Sąjungos valstybių narių kampelis.

Šį įsipareigojimą dar labiau sustiprino susitarimas dėl integruotų vystymosi ir užimtumo gairių¹, kuriose pateiktas aiškus nacionalinių reformų rengimo planas, bei spalio mėn. Hemptono Rūmuose įvykęs neoficialus susitikimas. Hemptono Rūmuose ES vadovai svarstė, kaip pasitelkus Europos vertybes galima modernizuoti ūkį ir visuomenę bei Europai savitu būdu spręsti pagrindinius uždavinius. Praėjusių metų pabaigoje Europos Taryboje parengtas susitarimas dėl finansinių perspektyvų buvo dar vienas žingsnis pirmyn: kai jį patvirtins Europos Parlamentas, bus atvertas kelias naujoms investicijoms Europos ūkiui modernizuoti.

Dėl to, kas darytina, turima bendra vizija ir prieita bendra nuomonė – jas remia aukščiausi vadovai. Europa turi taikyti įvairias politikos kryptis ir priemones: negalima rinktis tik to, kas politiškai patogu. Pagrįsta makroekonominė politika yra esminis reikalavimas, kad būtų realizuotas augimo potencialas. Be to, Europai reikia aplinkos, skatinančios europiečių kūrybiškumą, – aplinkos, patrauklios investicijoms, naujovėms ir darbui. Atsisakius nereikalingos biurokratijos ir pasenusių formalių kontrolės reikalavimų, verslininkai skatinami steigti naujas įmones ir plėsti jau esamas, be to, kuriamos naujos darbo vietos. Didesnės ir veiksmingesnės privačios ir valstybinės investicijos spartina žinių ekonomikos kūrimą, skatina užsiimti tiriamąja veikla ir tobulinti įgūdžius, reikalingus socialinei integracijai ir gebėjimui uždirbti daugiau per ilgesnį ir sveikesnį darbinį gyvenimą. Ekologinių naujovių skatinimas ir aplinkosaugos technologijų sklaida užtikrina tvarumą ir augimą. Atnaujinus darbo rinkas ir socialinės apsaugos sistemas, daugiau žmonių turės darbo, jie sugebės lengviau prisitaikyti prie pokyčių, padidės našumas, o ekonomikos augimas bus tvaresnis ir palankesnis. Iki 2006 m. pabaigos sudarius sėkmingą PPO susitarimą, išsiplės pasaulinė prekyba, atsiras naujų galimybių ir padidės konkurencija tiek pačioje Sąjungoje, tiek už jos ribų. Visus šiuos tikslus reikia pasiekti atsižvelgiant į tvaraus vystymosi būtinybę.

¹ OL L 205 (2005 8 6)

Siekiant **paversti šį siekį veiksmais**, pirmiausia buvo sukurtos darbo priemonės. Čia būtinas partnerystės metodas ir tinkamos reikiamo lygio priemonės.

- Valstybės narės remdamosi integruotomis gairėmis parengė savo nacionalines reformų programas. Jos yra pagrindinis Lisabonos strategijos įgyvendinimo įrankis. jose pateikiamas kontrolinis nacionalinių įsipareigojimų sąrašas ir artimiausių mėnesių ir metų pažangos stebėjimo lyginamieji rodikliai.
- Taryba, Europos Parlamentas ir Komisija kartu planuoja Bendrijos masto veiksmus, būtinus vystymosi ir užimtumo darbotvarkės sėkmei užtikrinti. Vykdamas Bendrijos Lisabonos programą², kuriai 2005 m. gruodžio mėn. pritarė Europos Vadovų Taryba, pradėta įgyvendinti daug svarbių pasiūlymų, papildančių valstybių narių iniciatyvas.

Daugelio sričių veiksmų centrai yra **valstybėse narėse** (arba regionuose ar mažesnėse vietose) – pvz., užimtumo ir darbo rinkos politika, kuriai ypač svarbus socialinių partnerių vaidmuo. Tačiau tai, kad veiksmai yra vietos, regiono arba šalies masto, nereiškia, kad jie nėra svarbūs visai Europai: vidinių ryšių siejamoje bendrojoje rinkoje net sklandžiausiai veikiantys ūkiai kenčia dėl kitų ūkių trūkumų.

Jei kyla bendrų sunkumų, vadinasi, galima juos spręsti kartu. Tačiau vyriausybės pernelyg retai pasitelkia partnerius ieškodamos idėjų ir sprendimų. Kiekviena šalis gali pasiūlyti gerų minčių ir pasidalyti patirtimi. Nacionalinė reformų programa yra žinių ir patirties bazė, kuria reikia dalytis ir kurią reikia skleisti: geriausias būdas Lisabonos strategijos pridėtinei vertei gauti – tai kuo geriau pasinaudoti šiuo teigiamos patirties lobynu. Šioje ataskaitoje pirmiausia pateikiami pagrindiniai nacionalinių veiksmų bendrosios programos etapai.

Be to, yra tikslų, kurių valstybės narės, veikdamos pavieniui, negali pasiekti, kurie pasiekiami tik veikiant **Bendrijos lygiu**. Daugelio nacionalinių iniciatyvų sėkmė priklausys nuo to, kaip nacionalinius veiksmus parems Bendrijos veikla ir Bendrijos investicijos, kad Europa būtų tinkama gyventi ir dirbti vieta. Europos Komisija yra pasiryžusi vykdyti šią darbotvarkę.

Reikia pradėti naują šios partnerystės etapą. Priemonių yra. Politinis sutarimas yra. Jeigu norime, kad Lisabonos strategija ką nors pakeistų, dėmesį turime sutelkti į įgyvendinimą.

Šiame komunikate pavasario Europos Vadovų Tarybai nurodoma, kiek esame pažengę kurdami naują Europos vystymosi ir užimtumo programą.

- I dalyje įvertinamas reformų programų rengimo procesas ir nurodomos pagrindinės iniciatyvos, dėl kurios Europos Vadovų Taryboje turi būti pasiektas susitarimas. Pridedamas nacionalinių iniciatyvų ir priemonių pavyzdžių aiškinamasis sąrašas, iš kurio matyti, kaip vaisingas šalių keitimasis patirtimi gali suteikti apčiuopiamos abipusės naudos.
- II dalyje pateikiamas išsamus nacionalinių reformų programų įvertinimas, nurodomi jų privalumai ir sritys, kurias valstybės narės turėtų persvarstyti ir atnaujinti. Čia taip pat pateikiamas euro zonos įvertinimas.

² KOM(2005) 535, galutinis.

- I priede pateikiama išsami nacionalinių reformų programų makroekonominių, mikroekonominių ir užimtumo aspektų analizė. Pateikta užimtumo analizė yra jungtinės užimtumo ataskaitos pagrindas.

2. SĖKMINGAI ĮGYVENDINTI: POLITINIAI VEIKSMAI

Dvi pagrindinės priemonės naujai Lisabonos strategijai įgyvendinti yra Bendrijos Lisabonos programa, kur nurodoma, ką geriausia daryti Bendrijos lygiu, ir 25 nacionalinės reformų programos: kiekvienos valstybės narės politiniai veiksmai sprendžiant pagrindinius nustatytus uždavinius. Siekiant geriausių rezultatų, šios priemonės turi būti taikomos kartu.

2.1. Bendrijos Lisabonos programa

Per šešis mėnesius nuo Bendrijos Lisabonos programos priėmimo padaryta nemaža pažanga. Komisija jau patvirtino du trečdalius numatytų veiksmų. Tačiau praktinį poveikį teisės aktų pasiūlymai turės tik tada, kai juos patvirtins Taryba ir Parlamentas. Be to, daug finansavimo klausimų priklausys nuo 2007–2013 m. finansinių perspektyvų parengimo ir įgyvendinimo.

Į Bendrijos Lisabonos programą įtraukta svarbių iniciatyvų, kurių paskirtis – spręsti tarpvalstybinio mokslinių tyrimų ir naujovių poveikio problemą bei mažinti Europos tyrimų susiskaidymą: t. y. 7-oji Bendrijos mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo bei konkurencijos ir naujovių pagrindų programa. Be to, Komisija išdėstė konkrečias iniciatyvas mokslinių tyrimų ir naujovių aplinkai Europoje pagerinti Komunikate „Daugiau mokslinių tyrimų ir naujovių Europoje: bendrasis požiūris“³. 7-oje pagrindų programoje numatomas naujas mokslinių tyrimų rėmimo modelis (bendros technologijų iniciatyvos) – valstybinio ir privataus sektorių partnerystės perspektyvoms naujiems mokslo tyrimams remti ir Europos pramonės pozicijoms stiprinti įvairiose srityse: nuo vandenilio ir kuro elementų, aeronautikos ir oro transporto iki naujų vaistų ir nanoelektronikos. Palydovinės navigacijos sistema „Galileo“ bei integruota traukinių ir oro transporto valdymo sistema yra kiti svarbūs Europai būdingų pažangių pramoninių projektų pavyzdžiai.

Planuojama, kad Bendrijos valstybinės pagalbos moksliniams tyrimams ir taikomajai veiklai politikos reforma prisidės prie valstybinio ir privataus sektorių partnerystės kūrimo ir paskatins privačias investicijas į mokslinius tyrimus ir taikomąją veiklą. Be to, į programą įtraukti veiksmai, skatinantys ekologines naujoves ir aplinkosaugos technologijų diegimą. Į šį planą galima įtraukti naujas naujovių rėmimo nuostatas, ypač mažųjų ir vidutinių įmonių atžvilgiu. Be to, reikia supaprastinti valstybės pagalbą jaunoms naujoms bendrovėms – ne tik tiesiogiai teikti finansinę paramą, bet ir sudaryti galimybes lengviau pasinaudoti rizikos kapitalo finansavimu. Dar vienas svarbus žingsnis įgyvendinant Bendrijos Lisabonos programą yra nauja integruota Bendrijos pramonės politika, kurios tikslas – pagerinti pagrindines apdirbamosios pramonės šakų sąlygas. Šioje pramonėje dirba daugiau kaip 34 mln. žmonių, ir tai sudaro daugiau kaip 80 % ES privataus sektoriaus išlaidų moksliniams tyrimams ir taikomajai veiklai.

Bendrijos Lisabonos strategijoje numatyta daug veiksmų, kuriais siekiama paversti Europą patrauklesne vieta investuoti ir dirbti. Tai – vidaus paslaugų rinkos sukūrimo iniciatyvos, planai vykdyti reguliavimo reformą, gerinti ekonominės veiklos mokesčių ir muitų aplinką,

³ KOM(2005) 488, galutinis.

didinti galimybes patekti į rinką ir siekti konkurencingesnių rinkų, ypač energetikos ir finansinių paslaugų srityse, kurių tyrimus Komisija jau yra pradėjusi.

Siekiant sukurti „bendrąją mokėjimų erdvę“ ES, buvo pasiūlyti teisės aktai, kad tarpvalstybinius mokėjimus būtų galima atlikti taip pat lengvai ir nebrangiai, kaip ir vidaus mokėjimus. Vien tik ši priemonė ES ūkiui galėtų sutaupyti 50–100 milijardų EUR per metus. Kiti reikšmingų iniciatyvų pavyzdžiai: galimybių naudotis rizikos kapitalu didinimas, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms. Remiantis konkurencijos ir inovacijų programa bus skiriamas naujas Bendrijos finansavimas, pvz., garantijų ir rizikos kapitalo investicijų forma. Ši programa suteiks galimybę įdiegti į rinką naujus sprendimus, kaip pagerinti energijos tiekimą (visų pirma atsinaujinančių šaltinių) ir paklausą (taikant energijos efektyvumo priemones). Be to, Komisija pasiūlė ambicingų priemonių, padėsiančių sukurti daugiau geresnių darbo vietų: judumo kliūčių panaikinimas, bendras požiūris į ekonominę migraciją ir ekonominio restruktūrizavimo socialinių pasekmių sprendimo veiksmai.

Bendrijos institucijos ir valstybės narės dalijasi atsakomybe už reglamentavimo aplinkos kokybę. Komisija ėmėsi veiksmų, kad būtų pagerinta Bendrijos teisės aktų kokybė. Žinoma, šių veiksmų poveikis bus daug didesnis, jeigu juos parems ryžtingos valstybių narių pastangos gerinti nacionalinių taisyklių kokybę ir mažinti piliečiams ir įmonėms tenkančias administracines išlaidas.

2.2. Nacionalinės reformų programos

Praėjo beveik metai, kai pradėta įgyvendinti Lisabonos vystymosi ir užimtumo strategija – partnerystės pradžia daug žadanti. Atsakomybė už veiksmus aiškiai apibrėžta. Visos valstybės narės, remdamosi integruotos politikos gairėmis, parengė savo šalių nacionalines reformų programas. Šios nacionalinės reformų programos yra pagrindinės priemonės naujai Lisabonos strategijai įgyvendinti, integruotąsias politikos gaires paversti reforma, kurios autorės ir atsakingos vykdytojos yra valstybės narės. Tai, kad valstybės narės šį darbą atliko – dažnai turėdamos mažai laiko – buvo pirmasis svarbus išbandymas.

Atsižvelgdamos į naująjį partnerystės metodą, siekdamos palengvinti bendradarbiavimą ir padidinti viešą matomumą, visos valstybės narės paskyrė nacionalinius Lisabonos koordinatorius. Daugelis valstybių narių pasinaudojo galimybe parengti nacionalines reformų programas, kad pagerintų vidinį koordinavimą tarp įvairių ministerijų. Savo ruožtu Komisija palaikė glaudžius ryšius su nacionalinėmis valdžios institucijomis, atsakingomis už nacionalinių reformų programų rengimą, ir padėjo, kur galėjo, sėkmingai formuoti nacionalinę politiką.

Komisija atidžiai įvertino kiekvieną nacionalinę reformų programą atsižvelgdama į darbą, kurį atliko Ekonominės politikos ir užimtumo komitetai⁴. II dalyje pateikiamas išsamus kiekvienos nacionalinės reformų programos įvertinimas, nurodomi jų privalumai ir tai, ką dar galima tobulinti. Komisija ragina valstybes nares atkreipti dėmesį į išvados pabrėžtus klausimus. Ji

⁴ Ekonominės politikos komitetas: Lisabonos nacionalinių reformų programų ataskaita 2005, ECFIN/EPC(2005)REP/55392, žr.: http://europa.eu.int/comm/economy_finance/epc/documents/2005/nationalreports/nrp_report_en.pdf. Su Užimtumo komiteto vadinamąja Kembridžo apžvalga, kurioje apžvelgiami šalių nacionalinių reformų programų užimtumo skyriai, galima susipažinti adresu: http://europa.eu.int/comm/employment_social/employment_strategy/emco_en.htm.

skirs ypatingą dėmesį šiems aspektams tęsdama diskusijas su valstybėmis narėmis ir stebėdama, kaip įgyvendinamos nacionalinės reformų programos 2006 m.

Siekdama konsoliduoti ir stabilizuoti procesą, Komisija siūlo nenukrypti nuo integruotųjų gairių, kurių pagrindu buvo parengtos nacionalinės programos. Be to, Komisija nutarė neteikti kiekvienai šaliai oficialių rekomendacijų dėl nacionalinių reformų programų. Tai yra pirmieji partnerystės metai: nacionalinėms reformų programoms visiškai integruoti į nacionalinę politiką ir struktūras reikia laiko. Komisijai labai svarbūs stiprūs pasitikėjimo ir bendradarbiavimo ryšiai su valstybėmis narėmis, grindžiami valstybių narių atsakomybe už programas. Tačiau Komisija nevens taikyti turimų priemonių, įskaitant rekomendacijas konkrečioms šalims, jeigu nutars, kad jos gali padėti sklandžiai įgyvendinti Lisabonos strategiją.

Nors laiko buvo nedaug, valstybės narės sugebėjo į nacionalinių programų rengimą įtraukti nacionalinius parlamentus, suinteresuotąsias šalis ir regioninių bei vietos valdžios institucijų atstovus. Kadangi Lisabonos strategija yra ilgalaikė darbotvarkė, kurią reikia įgyvendinti vietose, būtina sąlyga yra nuolatinis parlamentų, vietos valdžios institucijų, socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės dalyvavimas. Iš tiesų visuomenės pritarimas priklauso nuo piliečių ir įmonių pripažinimo, kad reforma yra būtina ir kad ji pagerins jų gyvenimą; ir nuo atsakomybės, kuri atsiranda, kai žmonės tiesiogiai arba per atstovaujamas organizacijas dalyvauja rengiant reformą. Dar reikia daug padaryti norint įtikinti žmones, kad reformos padidins visuotinę gerovę, ir įtraukti juos į šį procesą. Tam reikės daug valstybių narių ir ES institucijų pastangų.

2.2.1. Įvairių politikos sričių įvertinimas

Integruotosiose gairėse nustatytos trys pagrindinės veiksmų politikos sritys: makroekonominiai, mikroekonominiai ir užimtumo aspektai. Išanalizavus nacionalines reformų programas galima daryti išvadas šiose trijose srityse.

Makroekonominiai aspektai

- Biudžetinė drausmė yra svarbiausias valstybių narių nustatytas makroekonominis uždavinys. Ji paprastai formuluojama atsižvelgiant į valstybės finansų tvarumą – pensijų, sveikatos ir darbo rinkos reformos, trumpalaikis biudžeto konsolidavimas yra valstybės finansų tvarumą užtikrinančios priemonės senėjant visuomenei. Kitas uždavinys – gerinti valstybės finansų kokybę – yra sprendžiamas priemonėmis, kurių tikslas – padidinti viešojo administravimo veiksmingumą. Kai kurioms naujoms valstybėms narėms euro įvedimas yra pagrindinis politikos uždavinys, reikalaujantis konsoliduoti biudžetą ir priartinti infliacijos lygį prie euro zonos lygio. Tarp kitų veiksmų kai kurios valstybės narės paminėjo užsienio sąskaitą ir kainų stabilumą.
- Siekdamas subalansuoti valstybės finansus, valstybės narės yra linkusios mažinti išlaidas, o ne didinti mokesčius, nors mažinimo šaltinis dažnai būna neaiškus. Tačiau keliose šalyse neapibrėžtos konkrečios priemonės, kaip per trumpą laiką konsoliduoti biudžetą, ypač euro zonoje. Daugelis valstybių narių akivaizdžiai ketina pagerinti valstybės finansų kokybę skirdamos valstybės lėšų infrastruktūrai gerinti, žmogiškajam kapitalui ir investicijoms į mokslinius tyrimus bei taikomąją veiklą. Tačiau tik keliose nacionalinėse reformų programose aiškiai nurodytas siūlomų priemonių poveikis biudžetui.

- Euro zonos valstybės narės pateikė gana išsamias ir į ateitį orientuotas nacionalines programas, kuriomis siekiama užtikrinti valstybės finansų tvarumą, padidinti darbo našumą taikant mokslinius tyrimus, naujoves bei sukuriant patrauklią verslo aplinką ir pakelti užimtumo bei aktyvumo lygį. Priemonėmis iš esmės siekiama padidinti veiksmingą pensinį amžių, padidinti darbo jėgos pasiūlą ir mažinti biurokratizmą. Šias programas remia Komisija. Tačiau priemonių tikslas turėtų būti sparčiau gerinti biudžeto padėtį, remti darbo rinkos pokyčius, kurti konkurencingas integruotas paslaugų rinkas ir baigti kurti geriau veikiančią vidaus rinką.
- Artimiausiais dešimtmečiais dėl senėjančios Europos visuomenės padidės valstybės finansų našta. Valstybės narės pripažįsta, kad valstybinių ir privačių įmonių darbuotojų išėjimo į pensiją ir pensijų sistemų modernizavimas yra būtina sąlyga, norint užtikrinti valstybės finansų tvarumą ir spręsti socialines ir ekonomines problemas. Tačiau daugelyje šalių taikomos arba numatytos priemonės yra tik dalinės arba nepakankamos.
- Svarbu, kad bendroji reformos strategija būtų nuosekli, o vienos srities reformos paremtų kitos srities reformas. Dėl to kai kurios valstybės narės tvarius valstybės finansus sieja su mažesne bedaryste (mažesnės bedarbio išmokų išlaidos; didesnės mokestinės pajamos geriau panaudojant darbo jėgą). Toks integruotas požiūris didina įvairių nacionalinių reformų programų dalių darną.

Mikroekonominiai aspektai

- Nacionalinėse programose atsižvelgiama į būtinybę kurti žinių ekonomiką ir didinti Europos patrauklumą verslui ir investicijoms. Mokslinius tyrimus ir naujovių politiką visos valstybės narės laiko prioritetu. Daugelis valstybių narių pabrėžia pramoninės bazės stiprinimo veiksmus, visų pirma skatinant grupes. Šias grupes sudaro universitetai, mokslinių tyrimų institutai, mažos ir didelės įmonės, kurios glaudžiai bendradarbiaudamos ir palaikydamos tarpusavio ryšius daro teigiamą poveikį naujovių ir žinių sklaidai. Tai savo ruožtu teikia apčiuopiamos naudos visam ūkiui. Valstybės narės pripažįsta, kad galimybių pasinaudoti finansavimu didinimas yra svarbus klausimas, nors šio tikslo jos siekia skirtingais būdais. Daugelis valstybių pabrėžia verslo aplinkos ir verslumo svarbą, būtinybę spręsti tvaraus išteklių (įskaitant atsinaujinančiuosius ir energijos efektyvumo) naudojimo, transporto jungčių ir logistikos klausimus.
- Jeigu išlaidų moksliniams tyrimams ir taikomajai veiklai tikslai, kuriuos išsikėlė aštuoniolika šalių (kai kurios – iš dalies), bus pasiekti, iki 2010 m. šios išlaidos turėtų padidėti maždaug 2,6 %. Nuo 2001 m. išlaidos, kaip BVP dalis, buvo maždaug stabilios ir ES buvo apytikriai 1,9 %. Vėliau daugeliui valstybių narių reikės tobulinti nacionalinių mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos sistemas. Be to, nors daugelis valstybių narių pripažįsta, kaip svarbu skleisti ir veiksmingai taikyti informacijos, ryšių ir aplinkosaugos technologijas, ryšys tarp nustatytų uždavinių ir siūlomų priemonių jiems spręsti ne visada yra aiškus.
- Nacionalinėse reformų programose pateikiama daug įdomių įvairių politikos sričių iniciatyvių pavyzdžių. Pavyzdžiui, daugelis valstybių narių siekia išnaudoti ekonominio augimo ir aplinkosaugos sąveiką (investuojama į alternatyvius energijos šaltinius, skatinamas energijos efektyvumas, remiamos ekologinės naujovės ir saugomi gamtos turtai). Daugelyje nacionalinių programų didelis dėmesys skiriamas šiuolaikinėms transporto infrastruktūroms ir informacijos bei komunikacijos technologijoms (pvz.,

plačiajuostis ryšys). Kaip tik tokias sritis valstybės narės turėtų remti iš sanglaudos ir kaimo plėtros politikos lėšų.

- Didesnis dėmesys skirtinas vidaus rinkos veikimui ir būtinybei didinti konkurenciją ir didesnėms galimybėms patekti į rinką. Vos kelios valstybės narės nurodo konkrečius veiksmus, pavyzdžiui, kaip užtikrinti Bendrijos direktyvų įgyvendinimą srityse, kur reikia daugiau pastangų, pavyzdžiui, kad būtų atvertos energijos rinkos, padaugėtų galimybių naudotis viešojo pirkimo sutartimis arba užtikrinti veiksmingą konkurenciją paslaugų sektoriuje.
- Daugelyje programų MVĮ atžvilgiu skiriama per mažai dėmesio tam, kad būtų remiamas verslumas, o žmonės būtų skatinami pradėti savo verslą. Labai didelis švietimo vaidmuo, svarbu sudaryti palankias sąlygas veikiančioms įmonėms perleisti ir kovoti su nesėkmės stigmatizavimu. Reikia pagalvoti ir apie papildomas priemones, susijusias su galimybėmis naudotis finansavimu, arba apie panašias tikslines investicijų gerinimo priemones.
- Siekiant sukurti konkurencingesnę verslo aplinką ir panaikinti kliūtis naujovėms bei pokyčiams būtinas geresnis reglamentavimas. Beveik visos valstybės narės yra įtraukusios šį klausimą į savo darbotvarę, bet daugeliu atveju reikėtų darnesnio požiūrio. Būtinai Bendrijos masto veiksmai, tačiau vien jų nepakaks. Daug verslui įtakos turinčių normų – pavyzdžiui, mokesčių, socialinio draudimo arba regionų planavimo – kuriama nacionaliniu (arba vietiniu) mastu. Be to, valstybės narės skirtingais būdais įgyvendina Bendrijos direktyvas, dėl to gali atsirasti daugiau administracinių išlaidų, kurių pačiai priemonei nereikia. Kad iš esmės pakistų verslo aplinka, reikia pakeisti sprendimų rengimo ir priėmimo kultūrą.
- Visapusis suderintas įvairių makroekonominės politikos kryptių įgyvendinimas bus naudingesnis negu atskirų politikos kryptių rezultatų suma. Pavyzdžiui, didesnių investicijų į mokslinius tyrimus ir taikomąją veiklą nauda bus didesnė, jei naujos technologijos bus nedelsiant pritaikytos rinkoje, o tai savo ruožtu priklauso nuo konkurencijos prekių ir paslaugų rinkose.

Užimtumo aspektas

- Visose programose daug dėmesio skiriama, kaip įdarbinti kuo daugiau žmonių ir išlaikyti juos darbo rinkoje. Būtina spręsti senėjančios visuomenės problemą, jos poveikį darbo pasiūlai ir valstybės finansų tvarumui. Septyniolika valstybių narių planuoja tokias priemones pasitelkusios nacionalinius užimtumo planus. Daug pastangų dedama arba numatoma dėti, kad pagerėtų moterų užimtumo padėtis. Kitų rengiamų priemonių tikslas – padėti senyvo amžiaus darbuotojams, remti jaunų ir socialiai remtinų žmonių integraciją į darbo rinką ir modernizuoti socialinės apsaugos sistemas. Šios pastangos iš esmės atitinka išipareigojimus, priimtus atsižvelgiant į Bendrijos socialinės apsaugos ir socialinės integracijos tikslus. Bet jų veiksmingumui ir tvarumui trukdo politikos kryptių skaidymo tendencija. Galimybių veiksmingai įgyvendinti programas būtų daugiau, jeigu jos būtų grindžiamos požiūriu į darbą visą gyvenimą, kad per visą profesinę karjerą būtų lengviau keisti darbą.
- Iš esmės ignoruojama tolesnių priemonių, kuriomis padedama darbuotojams ir įmonėms prisitaikyti prie pokyčių, svarba. Siekiant didesnio ekonomikos ir aktyvumo ir našumo itin svarbus Europos darbo rinkos lankstumas. Tačiau dėl dabartinės pusiausvyros tarp lankstumo ir saugumo daugelio valstybių narių darbo rinkos yra susiskaidžiusios. Reikia

skirti daugiau dėmesio lankstumo ir saugumo (angl. flexicurity) sąlygoms. Jas sudaro pakankamai lanksčios darbo sutartys ir veiksminga bei aktyvi darbo rinkos politika, remianti darbovietės keitimą, patikimą ir lanksčią visą gyvenimą trunkančio mokymosi sistemą bei deramą socialinę apsaugą. Galimybė daryti pažangą susiejus mokesčių ir pašalpų sistemas yra geras valstybių narių keitimosi patirtimi pavyzdys. Reikėtų labiau skatinti aktyviai bendradarbiauti socialinius partnerius.

- Valstybės narės pripažįsta, kad labai svarbus žinių visuomenės ekonomikai reikalingų įgūdžių lavinimas ir investavimas į žmogiškąjį kapitalą, t. y. geresnis švietimas ir įgūdžių formavimas. Tačiau formuojant politiką, didesnis dėmesys skiriamas kokybinei švietimo sistemos reformai, didesnėms galimybėms įgyti kvalifikaciją ir skaidrumui užtikrinti, o ne investicijoms didinti ir realiai pažangai siekti.

2.2.2. Bendrosios išvados

Nacionalinės programos yra geras atspirties taškas reformų darbotvarkei vykdyti, nors ne visų programų kokybė yra vienoda. Dėl diagnozės ir pagrindinių prioritetinių uždavinių nuomonės yra panašios: pavyzdžiui, valstybės finansų tvarumas, darbo jėgos pasiūla, moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla, verslo aplinka ir aplinkos tvarumas.

Šio etapo išvados yra tokios:

- Valstybių narių starto pozicijos yra skirtingos, todėl ir jų programos labai skiriasi. Pavyzdžiui, labai skiriasi požiūris į tikslus: kai kurios valstybės narės jau daug nuveikė integrudamos Bendrijos ir nacionalinius tikslus ir iškėlė aiškius (dažniausiai kiekybinius) tikslus ir grafikus, kuriais remiantis galima vertinti pažangą. Tačiau kitos programos kol kas nėra visiškai baigtos, jas būtų galima patobulinti pasitelkus kitų valstybių narių, susiduriančių su panašiomis problemomis, metodus. Vienose programose aiškiai apibrėžiamas patvirtintų arba siūlomų politinių priemonių turinys ir forma, o kitose – šios informacijos nėra. Dažnai nenurodomi tikslai ir grafikai, nepateikiama informacijos apie numatomų reformų poveikį biudžetui. Todėl įgyvendinti tikslus bus sunkiau.
- Būtų galima sustiprinti trijų aspektų (makro-, mikro- ir užimtumo) ryšį. Nacionalinės reformų programos yra esminiai įrankiai nuosekliam požiūriui kurti, tačiau kai kuriose programose jis apibrėžtas geriau nei kitose. Laimėjimai vienoje srityje dažnai priklauso nuo kitos srities pažangos. Pavyzdžiui, papildomų investicijų į mokslinius tyrimus ir taikomąją veiklą grąža bus daug didesnė, jeigu bus sudarytos sąlygos paversti visa tai augimu: tokios sąlygos yra konkurencingos rinkos, tinkama reglamentavimo sistema ir kvalifikuota darbo jėga.
- Nors maždaug pusė valstybių narių pripažįsta, kad konkurencija ir kliūčių galimybėms patekti į rinką panaikinimas yra svarbus uždavinys, ši problema veiksmingai nagrinėjama tik keliose programose. Konkurencingos rinkos yra būtina sąlyga Lisabonos tikslams pasiekti. Be to, daugelis valstybių narių iškėlė nacionalinius mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos bei užimtumo tikslus, tačiau kai kurios to nepadarė, nepaisydamos Europos Vadovų Tarybos sprendimų.
- Daugeliui valstybių narių reikėtų užtikrinti, kad Bendrijos sanglaudos ir kaimo plėtros politikos vykdymo išlaidos būtų skiriamos Lisabonos strategijai remti. Planuose turėtų būti numatyta tiesiogiai remti nacionalines reformų programas. Be to, reikia labiau stengtis kurti derinimo mechanizmus, kurie pagerintų už nacionalines reformų programas atsakingų

pareigūnų ir struktūrinių fondų 2007–2013 m. programas rengiančių pareigūnų ryšius. Būtina kuo greičiau užmegzti šiuos ryšius, nes programų rengimas spartėja, ir jau tvirtinamos nacionalinės sanglaudos politikos strategijos (vadinamieji „orientaciniai nacionalinės strategijos pagrindai“).

- Pagaliau svarbu ir tai, kad trūksta visuomenės atsakomybės už Lisabonos augimo ir užimtumo strategiją, išskyrus kelias išimtis. Palyginti mažai informacijos šia tema pateikia ir žiniasklaida. Todėl negalima sakyti, kad daugumai gyventojų apskritai žinoma strategija – ką kalbėti apie atsakomybę už ją. Tad akivaizdu, kad būtina parengti specialią informavimo strategiją, atlikti išsamų ekonomikos tyrimą ir parodyti, kokia iš tos veiklos apčiuopiama asmeninė nauda bus piliečiams. Socialiniai partneriai, atliekantys svarbų vaidmenį kaip dalyviai ir kaip informacijos skleidėjai, turėtų aktyviau dalyvauti valdymo procese.

3. JUDĖTI SPARČIAU: KETURI VEIKSMAI, UŽTIKRINANTYS AUGIMĄ IR DARBO VIETŲ KŪRIMĄ

Komisija ragina valstybes nares **visiškai ir laiku įgyvendinti nacionalines reformų programas**. Tačiau rengiant ir vertinant nacionalines reformų programas, išaiškėjo taisytinų trūkumų ir bendrų pastangų stoka. Daugeliu atvejų trūkumus gali ištaisyti valstybės narės tobulindamos nacionalines programas, naudodamosi partnerių patirtimi. Kai kurių valstybių narių rastus sėkmingus tam tikrų problemų sprendimus galėtų pritaikyti visos valstybės narės – tai būtų labai naudinga visai Sąjungai. Yra sunkumų, kurių įveikti pačios valstybės narės negali, ir čia sėkmė priklauso nuo suderintų Europos ir nacionalinių veiksmų.

- Iš nacionalinių reformų programų matyti, kad daugelis valstybių narių planuoja padidinti išlaidas moksliniams tyrimams ir taikomajai veiklai, tačiau bendrojo ES tikslo skirti 3 % BVP nepasieksime. Kad šis tikslas būtų pasiektas, reikalingas visų valstybių narių indėlis. Būtina užtikrinti gerai veikiančias rinkas, didinti išlaidas ir tikslingiau jas naudoti, derinti nacionalinius ir Bendrijos biudžetus. Didinant išlaidas moksliniams tyrimams ir taikomajai veiklai, kartu turi būti tobulinama žinių infrastruktūra, skatinama švietimo ir mokslinių tyrimų kokybė, stiprinamos naujos sistemos ir užtikrinama, kad dėl vidaus rinkos politikos moksliniai tyrimai ir naujovės teiktų realią naudą.
- Daugelyje nacionalinių reformų programų per mažai dėmesio skiriama **galimybių patekti į rinką didinimui ir konkurencijai**. Nacionalinės taisyklės, galiojanti praktika ir savireguliacija dažnai suskaido rinką ir varžo konkurenciją. Valstybės narės turi labiau pasistengti ir programose numatyti, kaip tokias kliūtis ir apribojimus pašalinti. Komisija taip pat yra atsakinga už veiksmingą ir sąžiningą konkurenciją (pavyzdžiui, ji energingai imasi veiksmų prieš kainų nustatymą ir kartelinius susitarimus dėl rinkos pasidalijimo, didinančius įmonių sąnaudas ir kenkiančius vartotojams) ir už realų Europos vidaus rinkos įdiegimą. Savo ruožtu daugelyje nacionalinių programų numatyti veiksmai, kurių tikslas – padėti steigti ir plėsti įmones, remti verslumą ir kurti palankesnes sąlygas MVM.
- Per ateinančius dešimtmečius Europa turės spręsti senėjančios visuomenės problemas. Nacionalinės programose pripažįstama, kad būtina iš esmės pakeisti išėjimo į pensiją ir pensijų sistemas, kad būtų užtikrintas didesnis užimtumas ir tvarūs valstybės finansai. Tačiau daugelyje valstybių taikomos arba numatytos priemonės neatitinka problemos masto. Reikia imtis neatidėliotinių veiksmų, kad kiekvienas jaunuolis lengviau patektų į darbo rinką, kaip tai numatyta Jaunimo pakte, užtikrinti šeimoms geresnę darbo ir

asmeninio gyvenimo pusiausvyrą ir skatinti senyvo amžiaus darbuotojus tęsti darbinę veiklą. Be to, vis didesniu uždaviniu taps darbo rinkos lankstumas. Globalizacija Europos Sąjungai atneša savų sunkumų. Ji verčia darbo rinką būti lankstesnę, bet taip pat suteikia naujų galimybių atsivėrus trečiųjų šalių rinkoms.

- Daugelyje programų pabrėžiama energijos reikšmė. Europai reikia **integruotos energetikos politikos**, kuri skatintų augimą, užtikrintų didesnę tiekimo saugumą ir prisidėtų prie efektyvumo ir aplinkos tvarumo. Nors pasiekta daug pažangos atveriant vidaus rinkas, dar nesukurta visos Europos energetikos rinka. Energija yra visuotinės svarbos klausimas; tik veiksmai Europos mastu patenkins mūsų poreikius.

Tuo remdamasi, Komisija apibrėžė **keturis prioritetinius veiksmus**, kuriems reikia stipraus postūmio aukščiausiu politiniu lygiu ir kuriuos reikia nedelsiant įgyvendinti – ne vėliau kaip iki 2007 m. pabaigos. 2008 m. pavasario Europos Vadovų Taryba, remdamasi tvirtu pagrindu, galės pradėti antrą augimo ir užimtumo strategijos ciklą.

Šie keturi veiksmai pagrįsti integruotu požiūriu – jie apima įvairias politikos sritis (kai kurios iš jų buvo nagrinėjamos Hemptono Rūmuose vykusiame susitikime) ir yra glaudžiai susiję. Kiekvienas veiksmas atskirai bus svarbus indėlis siekiant augimo ir didesnio užimtumo ir padės Europai pasiruošti ateičiai. Jų visuma, kaip naujosios partnerystės tarp Bendrijos ir valstybių narių dalis, suteiks Europos augimo ir užimtumo mechanizmui daugiau galios.

3.1. Daugiau investicijų į žinias ir naujoves

Atsižvelgiant į mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos svarbą augimui ateityje ir ieškant daugelio problemų, kurios šiandien iškyla mūsų visuomenei, sprendimų, didelį susirūpinimą kelia tai, kad iki 2010 m. ES greičiausiai nepasieks tikslo padidinti išlaidas moksliniams tyrimams iki 3 % BVP (iš kurių du trečdaliai tenka privačiam sektoriui, o vienas trečdalis – valstybiniam).

Komisija žino, kad valstybės narės turi kontroliuoti valstybės išlaidas, tačiau mano, kad yra galimybių pagerinti šių išlaidų kokybę perkeltiant išteklius, visų pirma valstybės pagalbos, ir juos našiau panaudojant bei stiprinant koordinavimą tarp valstybių narių siekiant išvengti brangaus dvigubo darbo. Valstybinio sektoriaus paramos moksliniams tyrimams ir taikomajai veiklai veiksmingumą galima pagerinti, pavyzdžiui, plačiau ir geriau taikant mokesčių paskatas (t. y. mokesčių nuolaidos arba garantijos lakštai), kurias daugelis valstybių narių įtraukė į nacionalines programas. Europos Vadovų Tarybos sprendimas numatyti su Lisabonos strategija susijusios sanglaudos išlaidas rodo, kaip tokie prioritetai kaip moksliniai tyrimai gali būti įtraukti į įvairias politikos sritis.

Tačiau daugiausiai prisidėti turi privatus sektorius. Kad pramonė Europoje daugiau investuotų į mokslinius tyrimus ir taikomąją veiklą, vidaus rinkos politika turėtų remti žinių ekonomiką ir skatinti rinkos gebėjimą pateikti naujas prekes ir paslaugas, pagrįstas aktyviais moksliniais tyrimais. Tam reikia padidinti galimybes patekti į rinką, naudotis užsienio finansavimo šaltiniais (rizikos kapitalas, paskolos, rizikos dalijimosi priemonės) ir integruoti finansines rinkas, viešąjį pirkimą taikant daugiau kaip paskatą naujiems privataus sektoriaus sprendimams skatinti, sudarant galimybes tyrėjams kilti karjeros laiptais (t. y. pašalinti tarpvalstybinio judumo ir judumo tarp sektorių kliūtis) ir įdiegiant šiuolaikinę, nebrangią pramoninės ir intelektinės nuosavybės teisių sistemą, apsaugančią teisių savininką ir užtikrinančią, kad idėjos judėtų veržlioje žinių visuomenėje. Reikia parengti veiksmingus metodus, kuriais remiantis būtų galima nustatyti suderinamus aukštųjų technologijų gaminių

standartus, atspindinčius Europos įmonių interesus. Konkurencijos politika yra dar vienas galingas įrankis sąveikumui didinti ir naujovėms skatinti⁵.

Nors būtina daugiau investuoti į žinias ir naujoves, tai Europai savaime neužtikrins saugios ekonominės ateities. Pagaliau moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla naujovių forma prisideda prie augimo ir užimtumo: sukuriamos patrauklios prekės ir paslaugos, kurias noriai pirks žmonėms visame pasaulyje. Todėl reikia skirti ypatingą dėmesį naujovių sistemų kokybei⁶. Tai galėtų būti galimybių steigti potencialias grupes, kaip naujų augimo ir užimtumo ašis, tyrimas, visų pirma tarptautinių grupių pačioje ES sudarymas ir bendradarbiavimas. Hemptono Rūmuose įvykusiame susitikime buvo paraginta imtis neatidėliotinų veiksmų mokslinių tyrimų ir švietimo, visų pirma pasaulinį vardą turinčių universitetų, atitinkamai finansuojamų ir palaikančių glaudžius ryšius su įmonėmis, kokybei remti.

1 veiksmas: Daugiau investicijų į žinias ir naujoves

- Valstybės narės turi ryžtingai įsipareigoti remti mokslinius tyrimus ir taikomąją veiklą. Iki pavasario Europos Vadovų Tarybos visos valstybės narės turi nustatyti išlaidų moksliniams tyrimams ir taikomajai veiklai tikslą 2010 m., kad Europos Vadovų Taryba galėtų nustatyti realų visos Sąjungos išlaidų moksliniams tyrimams ir taikomajai veiklai tikslą. Tai galima padaryti remiantis ankstesniais Europos Vadovų Tarybos raginimais skirti mažiau, bet tikslingesnės pagalbos nukreipiant valstybės išlaidas moksliniams tyrimams ir taikomajai veiklai; pavyzdžiui, padvigubinant valstybės pagalbos dalį iki 25 % (šiuo metu – 12 %) šioje srityje. Ją galima naudoti, pavyzdžiui, tikslinėms mokesčių paskatoms privačiam sektoriui padidinti remiantis gairėmis, kurias pateiks Komisija. Be to, ženkliai padidinus ES struktūrinių fondų dalį moksliniams tyrimams ir taikomajai veiklai, naujovėms ir IRT (pvz., infrastruktūra ir programos, skatinančios plačiajuosčio ryšio plėtrą), padidės konkurencija, regionų sanglauda, o ypač tai bus naudinga MVĮ⁷. Kalbant apie privačias investicijas į MTTV, reikia sudaryti palankesnes sąlygas į technologijas orientuotoms rinkoms kurti. Tai gali būti: geriau naudoti viešąjį pirkimą, naujovėms palankius teisės aktus ir standartus remiantis iš anksto nustatytais poreikiais. Valstybės narės ir Komisija turėtų imtis iniciatyvos kurti pirmaujančias pagrindinių technologijos sektorių rinkas⁸, remdamosi darbu, atliktu pagal Europos technologijų programas.
- ES privalo padidinti investicijas į aukštąjį mokslą⁹ (dabar ES skiria tik 1,28 % BVP palyginti su 3,25 % JAV): tokį skirtumą lemia didesnis privatus finansavimas). Iki 2007 m. pabaigos universitetams reikia suteikti galimybę ir juos skatinti ieškoti papildomų privačių finansavimo šaltinių. reikia panaikinti teisinės ir kitokias valstybinės ir privačios partnerystės tarp universitetų ir įmonių kliūtis; visiems

⁵ Visi šie aspektai pabrėžiami ataskaitoje, kurią po susitikimo Hemptono Rūmuose parengė žinomų ekspertų grupė, kuriai pirmininkavo buvęs Suomijos Ministras Pirmininkas Esko Aho, ataskaitoje, *inter alia*, ragina sudaryti mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos paketą.

⁶ Nacionalinėse reformų programose iškelta įvairių perspektyvių iniciatyvų. Be to, naujausioje Komisijos naujovių suvestinėje (<http://www.trendchart.org/>) pabrėžiama, kad daugeliui valstybių narių dar reikia išspręsti daug rimtų uždavinių, į kuriuos būtina atsižvelgti atnaujinant programas.

⁷ 5,9 % viso Europos regioninės plėtros fondo ir Europos socialinio fondo paketo šiuo metu skiriama MTTV ir naujovėms remti.

⁸ Tai pirmiausia yra e.sveikata, farmacija, transportas ir logistika, aplinka, skaitmeninis turinys, energetika ir saugumas.

⁹ Žr. Komisijos komunikatą „Intelektinio potencialo mobilizavimas Europoje: sudaryti universitetams sąlygas visapusiškai prisidėti prie Lisabonos strategijos įgyvendinimo (SEK 2005 5 18, 2005 04 20)

technikos universitetams reikėtų turėti technologijų perdavimo biurus; reikėtų įsteigti Europos technologijų universitetą. Reikia stiprinti matematikos ir gamtos mokslų žinias, kad žmonės galėtų kurti naujas idėjas ir jas realizuoti; Nacionalinėse švietimo sistemose valstybės narės turėtų numatyti privalomąjį dviejų užsienio kalbų mokymą. Reikėtų siekti ES tikslo iki 2010 m. aukštajam mokslui skirti ne mažiau kaip 2 % BVP.

3.2. Išlaisvinti įmonių, ypač MVĮ, potencialą

Lyginant su kitais sėkmingais pasaulio regionais, Europos rinkos – ypač paslaugų rinka – yra labai suskaidytos. Tai lemia žemesnį naujovių lygį ir našumo stagnaciją.¹⁰ Bendrovės pernelyg dažnai praranda galimybę patekti į didelę vidinę rinką dėl to, kad per vėlai arba nepakankamai įgyvendinamos Bendrijos direktyvos. Tai tik susilpnins jas tarptautinėje konkurencinėje kovoje. Vienos valstybės narės neveiklumas padaro įtaką visai komandai, ir nukenčia visų narių interesai.

Vienas iš ryškiausių pavyzdžių, kai ES varžomas verslumas, yra sunkumai steigti įmones ir įmonės veiklos išlaidų skirtumai įvairiose ES vietose. Jeigu kai kuriose valstybėse narėse pakanka penkių dienų įmonei įsteigti, tai kitose prireiks 60. Jeigu kai kuriose valstybėse narėse administracinės įmonės steigimo išlaidos yra iš tiesų mažos, tai kitose gali prireikti ne vieno tūkstančių eurų. Ilgos, sudėtingos procedūros ir biurokratija ne tik atgraso žmones nuo minties steigti savo įmones, bet ir atspindi neigiamą požiūrį į verslumą apskritai.

Komisija suformulavo keletą išipareigojimų, kurie padės išlaisvinti visą didelių Europos gebėjimų potencialą, visų pirma paslaugų sektoriuje. Parengus direktyvą dėl paslaugų ir sustiprinus administracinį valstybių narių bendradarbiavimą, šios priemonės padės sukurti naują verslo ir užimtumo dinamiką ES.

2 veiksmas: Išlaisvinti įmonių, ypač MVĮ, potencialą

- Visose valstybėse narėse reikia supaprastinti įmonių steigimo ir veiklos tvarką. Iki 2007 m. pabaigos visos valstybės narės turi būti įdiegusios „vieno langelio“ sistemą, kad būsimieji verslininkai ir įmonės galėtų įvykdyti visus administracinius reikalavimus vienoje vietoje – jei galima, elektroninėmis priemonėmis – ir per trumpus terminus. Vidutinis laikas įmonei steigti turi būti sumažintas dvigubai¹¹, o galutinis tikslas – viena savaitė bet kur ES. Kuo mažesni turi būti pradiniai mokesčiai, o įdarbinant pirmąjį darbuotoją, turi pakakti vieno kontakto su viešojo administravimo įstaiga. Kiekvienam mokiniui turi būti suteikta galimybė mokytis verslininkystės, ši disciplina turėtų būti įtraukta į visų valstybių narių nacionalinių mokyklų mokymo programas. Be to, valstybėms narėms derėtų skatinti tarptautinę MVĮ veiklą įgyvendinant bandomuosius apmokestinimo pagal buveinės valstybės reikalavimus projektus. Taryba turėtų neatidėliodama patvirtinti Komisijos pasiūlymus įdiegti „vieno langelio“ sistemą PVM mokėti ir supaprastinti muitinės procedūras. Siekiant padidinti finansavimo galimybes, ypač MVĮ, pagal konkurencijos ir naujovių pagrindų

¹⁰ ʔr., pvz., metinę Konferencijos tarybos pasaulinio našumo tendencijų analizę: „Mažėjant JAV našumui, sparčiai vystosi augančios ekonomikos šalys, tačiau Europa dar labiau atsilieka“ (Van Ark'as ir kiti), Vykdomosios veiklos serija, 2006 m. sausio mėn. Ataskaitoje pabrėžiama, kad nors ES 15 našumas sumažėjo nuo 1,4 % 2004 m. iki 0,5 % 2005 m., ES naujosiose valstybėse narėse darbo našumas padidėjo nuo 4,1 % 2004 m. iki 6,2 % 2005 m.

¹¹ Dabartinis vidurkis yra 29 kalendorinės dienos.

programą Bendrijos mastu bus rengiamos finansinės priemonės. Valstybės narės turėtų išnaudoti struktūrinių fondų, visų pirma būsimosios finansavimo sistemos, skirtos labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių bendriems Europos ištekliams sukurti (JEREMIE), teikiamas galimybes.

- Siekiant sumažinti biurokratiją ir supaprastinti administracines procedūras, iki 2007 m. pabaigos visos valstybės narės turi parengti ir įgyvendinti metodiką administracinėms išlaidoms skaičiuoti (nacionalinių taisyklių ir reglamentų). Savo ruožtu, Komisija ketina įvertinti, kokias administracines išlaidas konkrečiose politikos srityse nulemia Bendrijos taisyklės (arba jų įgyvendinimo būdas), šis tyrimas bus darbo teisės aktams supaprastinti dalis, ypatingą dėmesį skiriant MVĮ. Šiuo tyrimu bus siekiama nustatyti, kokią išlaidų dalį tiesiogiai nulemia Bendrijos taisyklės, o kokia susidaro jas įgyvendinant valstybėse narėse. Remdamasi tyrimo rezultatais, Komisija pateiks pasiūlymus tam tikrais atvejais sumažinti šias išlaidas. Iki 2007 m. Komisija panaikins pareigą pranešti apie tam tikras nedidelės valstybės pagalbos kategorijas, ir tai turėtų sumažinti administravimo našą – ypač MVĮ.

3.3. Globalizacija, senėjanti visuomenė ir atsakomieji veiksmai

Europos gyventojai senėja. Gimstamumo lygis nebeužtikrina demografinės pusiausvyros. Ilgėja europiečių gyvenimo trukmė. Tikėtina, kad išliks teigiamas migracijos saldo. Šie demografiniai pokyčiai turi svarbių ekonominių pasekmių. Per ateinančius dešimtmečius bus mažiau dirbingo amžiaus asmenų. Šiuo metu kiekvieną senyvo amžiaus pilietį išlaiko keturi dirbantieji, tačiau 2050 m. santykis bus 2 ir 1. Europos darbo jėga pradės mažėti nuo maždaug 300 milijonų, kurie dirba šiandien, iki apytiksliai 250 milijonų 2050 m. Mažesnė darbo jėga stabdys potencialų augimą ir per keturiasdešimt metų sumažins jį nuo 2–2,5 % iki 1,25 %. Padidės senėjančios visuomenės išlaidos (pensijos, sveikatos priežiūra); ir dabartinių socialinės rūpybos sistemų tvarumui teks didelis krūvis. Reikia neatidėliojant gerinti valstybės biudžeto padėtį ir nuolat mažinti skolą. Pensijų ir sveikatos priežiūros sistemos turi užtikrinti ne tik tvarumą, bet ir tinkamas, visiems prieinamas paslaugas.

Atsižvelgiant į šias aplinkybes, reikia daugiau ir ilgiau dirbančių žmonių. Be to, reikia sparčiai didinti darbo našumą. Nuo didesnio darbo našumo privalo neatsilikti darbo vietų kūrimas. Tai pasieksime, jeigu žmonės įgis įgūdžių, reikalingų naujoms technologijoms kurti ir su jomis dirbti, ir jeigu jie turės daugiau galimybių reikiamai derinti šeimyninį gyvenimą, darbą, mokymąsi ir išlaikytinių priežiūrą. Valstybių narių patirtis rodo, kad galima gauti dvigubą naudą – aukštesnio gimstamumo lygio ir moterų dalyvavimo darbo rinkoje prasme – jeigu įgyvendinama lyčių politika, teikiamos reikalingos vaikų priežiūros paslaugos, taikomos atitinkamos mokesčių lengvatos ir tinkamai organizuojamas darbas. Didesnis lankstumas ir asmeninė atsakomybė už savo gyvenimo ciklą svarbu ne tik vaikų turintiems žmonėms. Vyresnio amžiaus žmonėms taip pat bus naudingi lanksčiojo darbo susitarimai, suteikiantys galimybę derinti dalinį darbą su daline pensija. Vyresnio amžiaus darbuotojai per mažai dalyvauja profesinio mokymo sistemoje. Jeigu jie patobulintų savo įgūdžius, ir įmonei, ir darbuotojui būtų didesnė paskata dirbti toliau. Daug daugiau galima padaryti, kad baigę mokyklą jaunuoliai pradėtų dirbti. Mokyklose ir (arba) universitetuose besimokantys jaunuoliai turėtų akivaizdžių pranašumų, jeigu įgytų darbo patirties kaip praktikantai arba stažuotojai. Ką tik baigę mokyklą jaunuoliai turi kuo greičiau gauti darbą. Jeigu gauti darbą iš karto nėra galimybių, reikia pasiūlyti papildomus mokymus ir (arba) stažuotes.

Globalizacija ir demografinis senėjimas darbuotojus ir įmones verčia nedelsiant gerinti gebėjimus numatyti, jiems pasiruošti ir amortizuoti pokyčius ir pertvarkas bei prie jų

prisitaikyti ir rasti savo vietą konkurencingose rinkose. Tačiau daugelio valstybių narių dvigubos darbo rinkos nesuteikia tokios galimybės. Tai riboja naujoves ir technologinius pokyčius, varžo visą gyvenimą trunkantį mokymąsi ir mažina galimybes rinktis individualų gyvenimo būdą. Atviresnes ir lankstesnes darbo rinkas reikia derinti su politika, padedančia išlaikyti darbuotojus ir kilti karjeros laiptais. Taip geriausia užtikrinti darbo rinkos lankstumą ir užimtumo garantijas per gyvenimo ciklą. Visais šiais aspektais būtina kreipti ypatingą dėmesį į socialinį teisingumą, o ne vien tik į pačią reformą vardan reformos, arba išlaidų mažinimą.

3 veiksmas: Globalizacija, senėjanti visuomenė ir atsakomieji veiksmai

- Valstybės finansų tvarumą valstybės narės turi užtikrinti gerindamos valstybės biudžeto padėtį ir nuolat mažindamos dabartinės skolos santykį. Reformuodamos valstybines pensijų sistemas, vyresnio amžiaus darbuotojams valstybės narės turi pasiūlyti daugiau finansinių paskatų, kad jie neišeitų iš darbo, artimiausios susieti teisę į pensiją ir gyvenimo trukmę išėjimo į pensiją metu: pavyzdžiui, galima pakeisti įstatymu numatytą pensinį amžių ir tuo pačiu apriboti ankstyvo išėjimo į pensiją galimybes. Reikia keisti invalidumo, sveikatos apsaugos ir ilgalaikės priežiūros sistemas įtraukiant į jas paskatas, suteikiančias galimybių kuo veiksmingiau naudoti menkus išteklius.
- Valstybės narės turi stengtis suteikti daugiau galimybių jauniems žmonėms patekti į darbo rinką, užtikrinti šeimoms geresnę darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą ir skatinti senyvo amžiaus darbuotojus tęsti darbinę karjerą:
 - iki 2007 m. pabaigos per šešis mėnesius kiekvienam mokyklą baigusiam, bet nedirbančiam jaunuoliui reikia pasiūlyti darbo, atlikti praktiką, papildomai mokytis amato arba kitokių įsidarbinimo galimybių. Iki 2010 m. šį laikotarpį būtina sutrumpinti iki 100 dienų. Įmonėms, ypač MVĮ, reikia pasiūlyti finansinių arba kitokių paskatų, kad jos būtų labiau linkusios priimti studentus ir jaunus bedarbius darbo patirčiai įgyti;
 - reikia padidinti galimybes naudotis kokybiškomis vaikų priežiūros paslaugomis atsižvelgiant į pačių valstybių narių nacionalinius tikslus. Reikia vykdyti politiką, kurios tikslas – didinti lyčių lygybę, ir taikyti priemones, remiančias šeimai palankią politiką. Šiuo metu Komisija tariaisi su socialiniais partneriais, kaip būtų galima geriau derinti šeimyninį gyvenimą ir profesinę veiklą;
 - reikia įgyvendinti aktyvią senėjimo strategiją, kurioje būtų numatytos finansinės paskatos, jeigu žmogus nenutraukia darbinės karjeros; laipsniškas išėjimas į pensiją ir dalinis darbas, darbo kokybės didinimas. Reikia įdiegti tikslines paskatas, užtikrinančias, kad vyresnių kaip 45 metai darbuotojų, dalyvaujančių profesiniame mokyme, skaičius didėtų sparčiau nei visos darbo jėgos.
- Valstybės narės turi prieiti bendros nuomonės dėl lankstumo ir užimtumo garantijų (angl. flexicurity). Kad būtų lengviau pasiekti bendrą susitarimą, iki 2007 m. pabaigos Komisija pateiks bendrųjų principų ataskaitą, apimančią tokius aspektus:
 - šiuolaikiniai darbo įstatymai, kuriuose numatoma galimybė sudaryti lanksčiojo darbo susitarimus ir kuriais mažinamas darbo rinkos susiskaidymas bei nusiūptasis darbas, turėtų sudaryti žmonėms pasirinkti jiems geriausią darbo modelį. Šiuo klausimu šiemet Komisija tarsis su socialiniais partneriais ir kitomis

suinteresuotosiomis šalimis.

- patikimos, lanksčios visą gyvenimo trunkančio mokymosi sistemos ir aktyvi darbo rinkos politika turėtų padėti žmonėms susidoroti su greitais pokyčiais, nedarbo laikotarpiais ir darbo vietos keitimu; kad būtų galima pasiekti esminį lūžį, reikia išnagrinėti finansinių ir kitokių paskatų galimybes. Iki 2006 m. pabaigos valstybės narės turi įgyvendinti išsipareigojimą sukurti visapusiškas visą gyvenimą trunkančio mokymosi sistemas. Iš Europos socialinio fondo ir naujojo Prisitaikymo prie globalizacijos fondo reikia skirti lėšų šioms pastangoms remti. Komisija tarsis su valstybėmis narėmis dėl struktūrinių fondų lėšų švietimui ir mokymui dalies didinimo;
- šiuolaikinėje socialinės apsaugos sistemoje turi būti numatyta būtinybė skatinti darbo rinkos judumą ir užtikrinti deramas pajamas. Taryba turėtų pasiekti susitarimą dėl Komisijos pasiūlymo dėl galimybės perkelti papildomas pensijų teises. Valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybę greičiau panaikinti visus darbuotojų judumo ES apribojimus.

Šiems tikslams pasiekti valstybės narės glaudžiai bendradarbiaus su socialiniais partneriais. Komisija siūlo sušaukti nepaprastąjį viršūnių susitikimą dėl socialinių klausimų ir numatyti konkrečius veiksmus pažangai visose minėtose srityse siekti.

3.4. Siekti veiksmingos, integruotos ES energetikos politikos

Energija yra būtina augimo ir užimtumo sąlyga. Didėja pasaulinė energijos paklausa. Tačiau tuo pat metu energijos tiekimas yra ribotas. Nuolat kyla naftos ir dujų rinkos kainos. Pagrindinis Europos energetikos sistemai kylantis uždavinys yra užtikrinti energijos tiekimą prieinamomis kainomis. Būtina užtikrinti tiekimo saugumą ir pasirūpinti nepriklausomais šaltiniais, siekiant išvengti tiekimo pertrūkių ir kainų šoko, darančių neigiamą įtaką ekonomikai. Veiksminga, integruota ES energetikos politika užtikrins veiksmingą ir tvarią tiekimo šaltinių įvairovę bei saugumą. Gaminant ir vartojant energiją, būtina atsižvelgti į aplinkosaugos reikalavimus. Ateityje Europa taps dar labiau priklausoma nuo išorės tiekėjų, didžiąją naftos ir dujų dalį jai teks importuoti. Privalome kalbėti vienu darniu balsu per derybas su pagrindiniais energijos tiekėjais ir tarptautines diskusijas energetikos klausimais.

Energijos taupymas duos daug naudos.

Dėl energijos vartojimo veiksmingumo mažėja išlaidos, didėja prekių ir paslaugų konkurencingumas, saugoma aplinka. Investicijos į energijos vartojimo požiūriu veiksmingą įrangą ir paslaugas padės Europos pramonei išlaikyti ir pagerinti pirmaujančią padėtį pasaulyje. Nuo energijos vartojimo efektyvumo tikslo privalo neatsilikti energijos tiekimo šaltinių įvairinimas. Europa turi apsvarstyti visus energijos šaltinius ir kreipti ypatingą dėmesį į atsinaujinančiuosius, įskaitant švarių vietinių šaltinių vystymą. Sumažinus išmetamus teršalus iš dabar naudojamų energijos šaltinių, sumažės oro tarša, ir galėsime veiksmingiau kovoti su klimato kaita. Už ankstyvas investicijas į šią sritį Europos įmonės sulauks atlygio iš rinkos.

Priemonės šiems tikslams siekti reikia įgyvendinti nedelsiant. Integruotam požiūriui į energiją užtikrinti būtina sudaryti partnerystę tarp valstybių narių ir Europos Sąjungos. Integruota Europos energetikos politika gali būti esminis veiksnys, užtikrinantis tvarų būsimą Europos energijos tiekimą, todėl Hemptono Rūmuose susitikę Europos valstybių ir vyriausybių vadovai ragino nedelsiant imtis veiksmų šioje srityje.

4 veiksmas: Siekti veiksmingos, integruotos ES energetikos politikos

- **Stiprinant ir plečiant vidinę energetikos rinką**, didėja konkurencija ir tiekimo saugumas. Reikalingos priemonės yra tokios:
 - laiku įgyvendinti ir veiksmingiau reglamentuoti energetikos rinkas, kad iki 2007 m. liepos 1 d. būtų visiškai ir veiksmingai atvertos rinkos, kaip nutarė Europos Vadovų Taryba;
 - skatinti konkurenciją elektros ir dujų rinkose atsižvelgiant į Komisijos atliktą tyrimą dėl konkurencijos sektoriuose, ypač sprendžiant nacionalinių oficialiųjų veiklos vykdytojų dominavimo klausimą; nepakankamas rinkos skaidrumas; netinkamas tinklų ir tiekimo veiklos atskyrimas; tarptautinio tiekimo kliūtys, trukdančios sukurti realią integruotą ES energetikos rinką;
 - Aktyviau bendradarbiauti ir siekti didesnės valstybių narių elektros energijos tinklų ir dujotiekio sistemų integracijos, kad vartotojo požiūriu atrodytų, kad yra tik vienas bendras Europos tinklas. Šiuo tikslu reikia nustatyti trūkstamus arba per menkus tarptautinius tarpusavio ryšius ir juos užmegzti arba sutvirtinti. Iš ES finansinių priemonių valstybės narės gali gauti finansinę paramą 10 % tinklų sujungimo tikslui užtikrinti.
- Padidinti tiekimo Europoje saugumą galima **naudojant atsinaujinančiuosius energijos šaltinius, pvz., biokurą ir biomasę, veiksmingiau vartojant energiją**, sumažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją, gerinant oro kokybę ir didinant konkurenciją. Valstybių narių veiksmus galėtų papildyti **atsinaujinančiuosius energijos šaltinius naudojančių technologijų vystymas ir paklausos skatinimo politika** Europos mastu. Reikia sukurti tinkamą reglamentavimo pagrindą. Reikia skatinti vietinių energijos šaltinių, įskaitant atsinaujinančiuosius energijos šaltinius, biokurą, biomasę, švarią anglį, anglies dioksido izoliavimą bei branduolinių atliekų apdorojimą ir laidojimą, tyrimus ir naujovių paieškas. Prioritetu turi būti ir naujų, energijos vartojimo požiūriu veiksmingų technologijų kūrimas. Sukuriant Europos paskatų sistemą atsinaujinantiesiems energijos šaltiniams remti, galima smarkiai padidinti jų naudojimą. Dabartinės skirtingos nacionalinės ir regioninės sistemos sukuria dirbtines nacionalinių rinkų kliūtis ir varžo perspektyvių naujų technologijų kūrimą.
- Taip pat būtina sukurti **tikslinę, nuoseklią integruotą metodiką, kad būtų užtikrintas energijos tiekimo** Europoje saugumas, nepamirštant mechanizmų kritiniams atvejams. Bendrija ir valstybės narės privalo kalbėti vienu balsu tarptautiniuose forumuose ir per derybas su Bendrijai energiją tiekiančiomis trečiosiomis šalimis.

Šių metų pirmame ketvirtyje išėisiančioje žaliojoje knygoje Komisija pateiks gaires, kaip šių prioritetų reikėtų siekti valstybių narių ir Bendrijos mastu.

4. DARBAS PO 2006 M. PAVASARIO EUROPOS VADOVŲ TARYBOS SUSITIKIMO

Svarbu išlaikyti po Europos Vadovų Tarybos susitikimo pasiektą tempą, realizuoti stipresnės ir sparčiau augančios Europos, kurioje daugiau darbo vietų, viziją. Šiuo tikslu ateinantiems mėnesiams siūlomi tokie veiksmai:

4.1. Nacionalinių reformų programų įgyvendinimas ir kontrolė

- Dėmesio centras privalo būti veiksmingas nacionalinių reformų programų įgyvendinimas ir jų indėlis į augimą bei darbo vietų kūrimą. Todėl per ateinančius mėnesius Komisija ketina bendradarbiauti su valstybėmis narėmis ir padėti joms įgyvendinti konkrečias priemones bei kontroliuoti pažangą. Bus rengiamos konsultacijos su nacionaliniais (ir regioniniais) parlamentais, vietos valdžios institucijomis, socialiniais partneriais ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis, ypač tais atvejais, kai rengiant programas pritrūko laiko pastaboms įvertinti ir dialogui užmegzti¹². Kadangi Lisabonos strategija skirta vidutinės trukmės laikotarpiui, o ryšius reikia palaikyti nuolat,
- būtų logiška, kad Komisija ir valstybės narės aptartų (ir drauge, ir dvišaliu pagrindu), kaip patobulinti nacionalines reformų programas atsižvelgiant į nacionalines tradicijas, daugiau dėmesio skiriant ne tik Bendrijos aspektui, bet ir kitų valstybių narių politinių sprendimų poveikiui. Komisija išsipareigoja organizuoti šį procesą. Be to, Komisija stengsis, kad jos indėlis padidintų partnerystės sėkmę. Valstybės narės, kurios dar neišskėlė tikslo padidinti išlaidas būsimiems moksliniams tyrimams ir taikomajai veiklai ir nenumatė prognozuojamo užimtumo lygio, tai turi padaryti iki 2006 m. pavasario Europos Vadovų Tarybos susitikimo.
- Valstybės narės turi suderinti nacionalines reformų programas ir savo planus naudoti sanglaudos ir kaimo plėtros fondus remdamosi naujomis finansinėmis perspektyvomis. Valstybės narės turi atsižvelgti į pervedimų iš struktūrinių fondų makroekonominį poveikį artimiausiu metu, visų pirma tais atvejais, kai jie sudaro kelis BVP procentinius punktus. Komisija glaudžiai bendradarbiaus su valstybėmis narėmis sudarant nacionalinius strateginius orientacinius pagrindus, kad naujosios kartos sanglaudos politikos programos atspindėtų nacionalinėse reformų programose numatytus prioritetus ir 3 skirsnyje pabrėžtus keturis prioritetinius veiksmus. Jos turi parengti atitinkamus mechanizmus, kad būtų derinami procesai ir nacionaliniu, ir regioniniu mastu. Atsižvelgiant į naująsias sanglaudos programas, naujosios valstybės narės raginamos skirti lėšas iš struktūrinių fondų priemonėms, skirtoms Lisabonos tikslams siekti, dėl ko jau susitarė ES 15¹³;
- Nacionalinės reformų programose pateikiama daug įdomių politikos krypčių, ir reikėtų, kad valstybės narės keistųsi turima patirtimi. Komisija nustatys tam tikras politikos sritis, kur abipusis mokymasis būtų ypač naudingas, ir rengs susitikimus su valstybių narių atstovais konkrečioms politinėms idėjoms aptarti. Valstybės narės turėtų taikyti perspektyviausias kitose nacionalinėse reformų programose pateiktas politines idėjas.

¹² 2005 m. kovo 15 d. paskelbtoje ataskaitoje Europos pramonės asociacija (UNICE) ir Europos profesinių sąjungų konfederacija (ETUC) parėmė naująją Lisabonos strategiją ir išsipareigojo aktyviai remti augimo ir užimtumo darbotvarkę. Jos ką tik susitarė dėl 2005–2008 m. darbo programos šiai strategijai remti.

¹³ Suartėjimo tikslui numatytos lėšos turi sudaryti ne mažiau kaip 60 % bendrojo finansavimo, o regioninės konkurencijos tikslui – 75 %.

Komisija ir valstybės narės turi užtikrinti atviro ES koordinavimo sėkmę tokiose srityse kaip: švietimas ir mokymas, socialinė apsauga ir socialinė integracija.

Šiomet rengdamos metines ataskaitas, valstybės narės turėtų atsižvelgti į minėtus aspektus.

4.2. Bendrijos veiksmų vykdymas

- Taryba, Europos Parlamentas ir Europos Komisija turėtų kuo greičiau parengti 2007–2013 m. finansines perspektyvas, o Taryba ir Europos Parlamentas – patvirtinti būtinas teisinės priemonės, kad nuo 2007 m. sausio 1 d. būtų galima pradėti investuoti į augimo ir užimtumo darbotvarę.
- Bendrijos institucijos turės nedelsdamos įgyvendinti Bendrijos Lisabonos programoje numatytas priemones, ypač tas, kurios reikalingos Europos Vadovų Tarybos priimtiems sprendimams įgyvendinti dėl ankstesniame skirsnyje siūlomų veiksmų. Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis (įskaitant Lisabonos nacionalinius koordinatorius), kad būtų taikomos visos būtinos priemonės šiems keturiems veiksams visapusiškai įgyvendinti iki 2007 m. pabaigos. Dėl to ji pateiks planą, nurodydama reikalingus veiksmus ir pagrindines datas jiems įgyvendinti. Remdamasi būsimu valstybių narių nacionalinių programų įgyvendinimo įvertinimu, Komisija nustatys būtinas priemones valstybių narių veiksams papildyti ir atitinkamai atnaujins Bendrijos Lisabonos programą.

Kalbant apie Bendrijos Lisabonos programą ir nacionalines reformų programas, padarytą pažangą Komisija įvertins savo ataskaitoje, skirtoje 2007 m. pavasario Europos Vadovų Tarybai.

4.3. Sutelkti visus dalyvius bendrai darbotvarkei vykdyti

- Parlamentas, Komisija, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, Regionų komitetas, valstybės narės, dalyviai regionuose ir vietose, pilietinė visuomenė ir socialiniai partneriai turi aktyviau skleisti informaciją, kad visuomenė daugiau žinotų apie nacionalines reformų programas ir Bendrijos veiksmus augimui ir užimtumui užtikrinti ir priimtų už juos atsakomybę. Šioje informavimo kampanijoje, kurią būtina derinti su nacionaliniais ir regioninėmis diskusijomis dėl Europos ateities, Europos Parlamentui, kaip Europos piliečių atstovui, tenka pagrindinis vaidmuo.
- Socialiniai partneriai kviečiami atlikti dar didesnę vaidmenį tobulinant ir įgyvendinant atnaujintą Lisabonos strategiją, visų pirma pateikiant bendrus pasiūlymus, koks galėtų būti tiesioginis jų indėlis įgyvendinimo sėkmei užtikrinti. Komisija siūlo Europos Sąjungai pirmininkaujančiai valstybei narei sušaukti nepaprastąjį viršūnių susitikimą dėl socialinių klausimų ir numatyti konkrečius veiksmus pažangai visose šiame komunikate siūlomose srityse siekti ir visų pirma spręsti globalizacijos ir demografinių pokyčių poveikį geresnių darbo vietų kūrimui.

Priedas
Valstybių narių politikos krypčių ir priemonių, skirtų augimo ir užimtumo tikslams remti, visų pirma 3 skirsnyje nurodytose keturiuose prioritetinėse srityse, pavyzdžių aiškinamasis sąrašas

Moksliniai tyrimai, taikomoji veikla ir naujovės

Maždaug pusė valstybių narių taiko mokesčių paskatas privačiai MTTV remti, o kai kurios kitos valstybės narės taip pat ketina taikyti tokias priemones. Ispanija planuoja sumažinti į MTTV investuojančių įmonių mokesčius, ką jau daro Nyderlandai. Iki 2010 m. Vengrija supaprastins mokesčių lengvatų sistemą, o Prancūzija patrigubins mokesčių nuolaidas už mokslinius tyrimus.

Ispanija, Danija ir Estija yra numačiusios specialias programas, kurių tikslas – padidinti tyrėjų skaičių įmonėse. Vokietija pradėjo „Meistriškumo iniciatyvą“ kokybiškiems tyrimams universitetuose remti. Šia iniciatyva siekiama paversti kai kuriuos Vokietijos universitetus tarptautiniais įtakingiausiais mokslinių tyrimų centrais.

Italija kuria aukšto lygio mokymo ir tyrimų centrus, apimančius Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių universitetų nuotolinio mokymo sistemą ir remiančius mokytojų bei studentų judumą Viduržemio jūros regione. Ispanija ir Portugalija įsteigė bendrą mokslinių tyrimų institutą.

Slovakija, Ispanija ir Prancūzija ketina įdiegti kontrolės ir vertinimo sistemas, kurios padės gerinti valstybinių MTTV išlaidų veiksmingumą.

Kaip valstybinės ir privačios partnerystės Prancūzijoje steigiami konkurencijos centrai (Pôles de Compétitivité). Šie centrai remia ir koordinuoja įvairias papildomas įmonių politikos kryptis, kuriose pagrindinis dėmesys bus skiriamas MTTV. Neseniai įsteigta Slovėnijos grupių iniciatyva jau davė gerų rezultatų: Iki 2004 m. pradėjo veikti 18 grupių, užtikrinančių bendradarbiavimą tarp 350 įmonių ir 40 švietimo ir (arba) mokslinių tyrimų institutų. Lietuvoje vyriausybė steigia Technologijų institutą, kuris padės įmonėms vykdyti mokslinius tyrimus, vystyti technologijas ir naujoves.

Airijoje imtasi priemonių, kad valstybinių mokslinių tyrimų rezultatai patektų į rinką suteikiant licencijas privačiam sektoriui arba padedant tyrėjams pasiekti tą etapą, kai jų idėjas galima parduoti ir pasiekti komercinę sėkmę.

Italija stengiasi pašalinti trūkumus intelektinės nuosavybės teisių (INT) srityje ir numato priemones, kurios sustiprins įmonių gebėjimus gauti patentus ir sumažins patentavimo išlaidas. Vokietijoje bus toliau kuriamos ir plečiamos patentuotų išradimų naudojimo agentūros. Belgijoje federalinė vyriausybė, Europos patentų biuras, tyrimų centrai ir universitetai bendradarbiauja vykdydami MVĮ remiančią iniciatyvą, pasitelkdami INT sistemą. Latvija parengė viešąją paramos programą, skirtą INT apsaugoti ir užtikrinti bei plačiau verslo bendruomenei supažindinti su šia problema.

Gerinti verslo aplinką ir rinkų veiklą

Latvija priėmė ryžtingą išipareigojimą per nustatytą laiką įgyvendinti Bendrijos įstatymus, numatydama konkrečius tikslus, kad būtų laiku ir teisingai perkeltos vidaus rinkos direktyvos. Airija stiprina vidaus procedūras Bendrijos direktyvų įgyvendinimui kontroliuoti. Vengdamas

sudėtingų teisės aktų, kai kurios valstybės narės aktyviai ragina nedidinti naujų nuostatų skaičiaus įgyvendinant Bendrijos direktyvas (Austrija, Nyderlandai). Kad direktyvas įgyvendintų laiku, kai kurios valstybės narės įdiegė sparčias procedūras (Italija, Prancūzija).

Daug valstybių narių pasiekė didelės pažangos vystydamos e. vyriausybę: jos sukūrė „vieno langelio“ sistemą įmonių ir piliečių klausimams nagrinėti (Belgija, Estija, Suomija, Prancūzija, Airija, Italija, Lenkija, Portugalija). Tai mažina administracinius formalumus ir suteikia galimybę greičiau gauti atsakymą. Danijoje, Prancūzijoje, Nyderlanduose, Italijoje ir Suomijoje įmonę įsteigti galima greičiau nei per dvi savaites. Įdarbinant pirmąjį darbuotoją, Lietuvoje reikia atlikti tik vieną procedūrą; dvi – JK, Švedijoje ir Airijoje.

Daugelis valstybių narių (Austrija, Belgija, Kipras, Čekija, Danija, Estija, Prancūzija, Vokietija, Lietuva, Liuksemburgas, Nyderlandai, Portugalija, Slovėnija, JK) analizuoja arba ketina analizuoti teisės aktų nulemtas administracines išlaidas. Daugelis iš jų kūrybiškai taiko Standartinį išlaidų modelį, kuris buvo sukurtas Nyderlanduose ir kuriuo remdamasi 2005 m. spalio mėn. Komisija parengė ir pateikė Tarybai bei valstybėms narėms pagrindinius ES bendrosios metodikos aspektus. Penkios šalys (Čekija, Danija, Nyderlandai, Švedija ir JK) iškėlė kiekybinius tikslus administracinėms išlaidoms mažinti (ketinama sumažinti 20–25 % iki 2010 m.).

Aštuonios valstybės narės (Austrija, Estija, Vokietija, Italija, Lenkija, Slovėnija, Ispanija ir JK) planuoja pradėti supaprastinimo programas, be šias programas jau įdiegusių keturių valstybių narių (Danija, Airija, Liuksemburgas, Švedija). Siekiama tobulinti teisės aktus mokesčių, audito ir mokesčių priemonių, įmonių steigimo, nemokumo ir darbo bei vartotojų apsaugos srityse.

Daug šalių, tarp jų – Airija ir Nyderlandai, pašalina konkrečias kliūtis, trukdančias laisvųjų profesijų atstovams ir finansinėms paslaugoms patekti į rinką, ir energetikos rinkos kliūtis. Slovakija stengiasi nustatyti, kas trukdo atverti energijos tiekimo rinką, ir parengs priemones joms pašalinti. Ji taip pat imasi priemonių konkurencijai finansinių paslaugų srityje didinti. JK įgyvendins priemones konkurencijai teisinių paslaugų sektoriuje didinti. Estija ketina vykdyti aktyvesnę konkurencijos politiką, analizuodama sektorius ir skleisdama informaciją apie konkurencijos įstatymą. Danija ketina nagrinėti vidaus taisykles, siekdama pašalinti importo ir užsienio investicijų kliūtis („Vidaus rinkos darbo grupė“ – TIM).

Kipras nagrinės visas esamas ir naujas paramos sistemas, siekdamas nustatyti, ar jos tinka rinkos trūkumams šalinti. Suomija nagrinės subsidijų politiką, siekdama mažinti skiriamų subsidijų apimtį ir užtikrinti, kad parama neiškraipytų konkurencijos.

Slovakija ėmėsi iniciatyvos steigti Centrinę Europos biržą, kuri išspręstų nuosavybės vertybinių popierių biržų trūkumą ne tik Slovakijoje, bet ir kaimyninėse šalyse. Kviečiamos dalyvauti Vengrija ir Čekija. Slovakijos vidaus rinką yra per maža, kad palaikytų gerai veikiančią likvidžią nuosavybės vertybinių popierių rinką; todėl būtinas kelių šalių bendradarbiavimas.

Portugalija siūlo kelias verslo internacionalizavimą remiančias programas. Ji vykdo specialią programą, siekdama paspartinti alternatyvių pramonės šakų kūrimąsi ir esamų – restruktūrizavimą.

Lietuva ketina organizuoti kampanijas sėkmingai veikiančių įmonių patirčiai skleisti ir taip formuoti visuomenės požiūrį į verslumą. JK numato rengti penkių dienų verslumo kursų visiems 14–16 amžiaus vidurinių mokyklų moksleiviams. Ispanija ketina spręsti galimų nesėkmių stigmatizavimo problemą, planuodama visų klasių mokiniams pateikti žinių apie verslumo reikšmę ir verslo nesėkmes.

Kelios šalys ėmėsi įdomių iniciatyvų, didindamos MVĮ galimybes gauti kapitalo: pavyzdžiui, Čekijos kapitalo programa, Suomijos PreSeed paketas ir Jungtinės Karalystės įmonių kapitalo fondas. Danija ketina įvesti mokesčių nuolaidas augimą skatinantiems verslininkams. Nuolaida pradeda taikyti, kai verslininkas pirmą kartą gauna pelno, ir teikiama trejus metus.

Užimtumas, finansinis tvarumas ir demografija

Kelios valstybės narės, atsižvelgdamos į nacionalinius prioritetus, pagerino valstybinių finansų kokybę, siekdamos padidinti ilgalaikį ūkio potencialą. Pavyzdžiui, Danija, JK, Airija ir Suomija žymiai padidino valstybės išlaidas švietimui, kad padidėtų darbo jėgos našumas ir įsidarbinimo galimybės.

Kai kurios valstybės narės padidino pensijų sistemų finansinį tvarumą. Belgija, Ispanija, Prancūzija, Austrija, Portugalija ir Suomija sustiprino ryšį tarp įmokų ir išmokų, t. y. įmokų mokėjimo metai tapo svarbesniu kriterijumi išeinant į pensiją nei asmens amžius, arba numatė ankstyvą arba vėlyvą išėjimą į pensiją atitinkamai pakeisdamos išmokas.

Kelios naujosios valstybės narės (Estija, Latvija, Lietuva, Lenkija, Vengrija ir Slovakija) išplėtė pensijų sistemų rizikos skalę, perkeldamos dalį įstatymu numatytos socialinės apsaugos pensijos į privačius fondus. Švedija, Italija, Latvija ir Lenkija parengė sistemas, kuriose pensijų išmokos yra tiesiogiai siejamos su darbinį gyvenimą mokėtomis įmokomis ir priklauso nuo gyvenimo trukmės išėjimo į pensiją metu. Prancūzija nutarė padidinti reikalaujamų įmokų metų skaičių norint gauti visą pensiją atsižvelgdama į pailgėjusią gyvenimo trukmę. Indeksuodama valstybinių pensijų sistemą, Vokietija nustatė tvarumo koeficientą: indeksavimas priklauso nuo dirbančiųjų ir pensininkų skaičiaus santykio. Šie pokyčiai sustiprino pensijų sistemų finansinį tvarumą, nors dėl senėjančios visuomenės problemų išlieka.

Pensijų reforma yra svarbus veiksnys, galintis paaiškinti, kodėl nuo 2000 m. kai kuriose valstybėse narėse smarkiai padidėjo vyresnių darbuotojų užimtumo lygis. Pavyzdžiui, Suomijoje dėl pensijų sistemos pakeitimų labai padidėjo dirbančių vyresnių darbuotojų skaičius (nuo 35 % 1995 m. iki 50,9 % 2005), tikslinio mokymo apimtys, daugiau dėmesio skiriama vyresnių darbuotojų gerovei užtikrinti darbovietėse, skiriamos tikslinės subsidijos už mažai apmokamą darbą.

Airijos Skill-nets programa padeda įmonėms gauti lankstaus, naujoviško ir ekonomiškai naudingo mokymo paslaugas. Šios iniciatyvos dėka įgūdžius jau patobulino maždaug 30 000 darbuotojų. Estija planuoja reformuoti profesinį mokymą, o Liuksemburgas ketina įdiegti neformaliojo mokymosi pripažinimo sistemą.

Austrijoje yra 5000 laisvų darbo vietų, kurioms sunku rasti darbuotojų dėl pernelyg mažo atlyginimo (daugeliu atvejų dirbti reikėtų ne visą darbo dieną). Naujoji Kombi-Lohn programa atlygina ir darbdaviui, ir darbuotojui, atėjusiam dirbti į tokią vietą. Tikslinės

grupės yra ilgiau kaip šešis mėnesius nedirbantys jaunuoliai ir ilgiau kaip metus nedirbantys vyresnio amžiaus darbuotojai.

Nyderlandai ėmėsi konkrečių priemonių, kad paskatintų darbuotojus tolygiau per gyvenimo ciklą paskirstyti darbo, priežiūros ir mokymosi laikotarpius. Naujoji savanoriškoji taupymo sistema suteiks darbuotojams galimybę taupyti savo atlyginimo dalį atostogoms: atostogos priežiūrai, mokymosi laikotarpiai ir pan. Taupyti skatinama per mokesčius.

Slovakija stengiasi pagerinti jaunų šeimų darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą. Ilgiau dirbs mokyklos iki ikimokyklinio amžiaus vaikų institucijos. Valstybė remia naujus mažų vaikų dieninės priežiūros centrus, skatina dalinį darbą ir įdiegė individualias paramos programas, skirtas į darbo rinką grįžtančioms moterims po motinystės atostogų.

Graikijoje nauju įstatymu reformuojama nacionalinė mokymosi visą gyvenimą sistema. Nacionalinius veiksmus koordinuos komitetas, kuris skatins į verslą orientuotą švietimą, įgyvendins pažangią patirtį ir kovos su atskirtimi.

Energija ir aplinkosaugos technologijos

Šiaurės šalys sukūrė integruotą rinką elektrai pirkti ir parduoti. Papildomos linijos tarp Nyderlandų ir Norvegijos, Suomijos ir Estijos, Danijos ir Švedijos sudarys geresnes sąlygas prekybai ir energijos gamybai, be to – iš alternatyviųjų šaltinių: vandens ir vėjo, ir sumažės kenksmingų emisijų kiekiai.

Viešąjį pirkimą Austrija, Čekija, Kipras, Malta ir JK ketina taikyti kaip svertą aplinkosaugos technologijoms ir energijos veiksmingumui skatinti. Vokietija numato paskatas už energijos taupymą pastatuose ir pradėjo didelę renovacijų programą. Kipras parengė konkretų planą ir grafikus aplinkai neigiamą įtaką turinčioms subsidijoms mažinti ir ketina šokias subsidijas analizuoti, reformuoti arba panaikinti.

Iki 2020 m. Švedija ketina atsisakyti iškastinio kuro. Dėl to Švedija pradės taikyti „žaliuosius“ mokesčius, rems vėjo jėgaines ir ekologiškos elektros energijos sertifikatą. Pagal šį sertifikatą privalu pirkti tam tikrą dalį savo reikmėms suvartojamos elektros energijos iš atsinaujinančiųjų šaltinių. Savo mokesčių arsenale Danija ir Švedija jau turi daugybę aplinkosaugos mokesčių, tačiau ketina juos dar tobulinti. Šiomet Estija pradėjo ambicingą aplinkosaugos mokesčių reformą, siekdama perkelti mokesčių našta nuo darbo jėgos apmokestinimo prie vartojimo ir taršos apmokestinimo ir taip skatinti tvarų gamtos išteklių vartojimą.

Duoda rezultatų palanki nacionalinė ir regioninė vėjo politika Vokietijoje, Ispanijoje ir Danijoje. Vokietija turi daugiau kaip trečdalį pasaulinių vėjo jėgainių pajėgumų, kurie sudaro 6.5 % Ispanijos pagaminamo elektros kiekio. Danijoje labai sėkmingai veikia vėjo jėgainių gamybos pramonė. Šis sektorius augo greičiau už kitus verslo sektorius, o Danijos turbinos dabar dominuoja pasaulio rinkoje. Danijoje ši pramonės šaka užtikrina darbą daugiau kaip 20000 žmonių. JK veda derybas su naftos tiekėjais dėl didesnio biokuro kiekio benzine.